

TARİH

KURTULUŞ SAVAŞI – CEPHELER

Düzenli Orduya Geçiş

Nedenleri

- Kuvay-ı Milliyecilerin disiplinsiz olmaları,
- TBMM otoritesi altına girmek istememeleri,
- Kendi aralarında yargılama ve cezalandırma yapmaları,
- Halktan bazen ihtiyaçlarını zorla karşılamaları.

Cepheler: Batı, Doğu ve Güney Cephesi olarak ayrılmıştır.

Batı Cephesi'ne; Gediz Muharebesi'nde Ali Fuat Paşa'nın başarısız olmasıyla Albay İsmet Bey, komutan olarak atandı.

I) Doğu Cephesi (+)

Komutan: Kazım Karabekir Paşa

TBMM / Ermeniler

Kazım Karabekir Paşa; 30 Ekim'de Kars'ı, 7 Kasım'da Batum'u ele geçirdi. (+)

Sonuç: Gümrü Antlaşması imzalandı.

Gümrü Antlaşması

Maddeleri:

- Ermeniler Sevr dahil Türkiye aleyhindeki hiçbir anlaşmayı tanımayacak.
- Kars ve çevresi Türkiye'ye bırakılacak.
- Türkiye – Ermenistan sınırı Aras Nehri – Çıldır Gölü hattına kadar uzanacak.
- Türklere karşı silah kullanmış veya öldürme olaylarına katılmış olanların dışında kalan Ermeniler, isterlerse 6 ay içinde Türkiye'ye dönebilecek.
- Ermeniler Türklere karşı düşmanca tavır içine girmeyecek.

Önemi:

- TBMM'nin ilk siyasi ve askeri başarısıdır.
- İlk kez resmi belgede Türkiye Devleti kavramı geçmiştir.
- Ermenistan hayali son buldu.
- Sevr'e ilk darbe vurulmuştur.
- Misak-ı Milli için önemli bir adım atılmıştır.
- Buradaki birlikler Batı Cephesi'ne kaydırıldı.

2) Güney Cephesi

(+) Kuvay-ı Milliye / Fransız + Ermeniler (-)

Antep'e = Gazi

Urfa'ya = Şanlı

Maraş'a = Kahraman unvanı TBMM tarafından verildi.

Sonuç: Fransızlar bir antlaşma yapmak için Batı Cephesi'ndeki gelişmeleri bekledi. Sakarya Meydan Muharebesi'nin kazanılması ile Fransa ile Ankara Antlaşması yapıldı.

Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921)

- Taraflar arasında savaşa son verilmiştir.
- Türkiye – Suriye sınırı Hatay dışında bugünkü durumuna ulaştı.
- Hatay’da özel bir yönetim kurulması kararlaştırıldı.

UYARI: Fransa Hatay’ın dini ve kültürel yapısına müdahale etmeyecektir. Fransa, Suriye’den çekilirse Hatay, Suriye’ye bırakılmayacak; bölge halkı kendi geleceğini verecekleri oylarla belirleyecektir.

NOT: TBMM, antlaşmaya koydurduğu bu madde ile; Hatay halkının Türk nüfusunun çoğunlukta olduğunu dikkate almıştır.

Antlaşmanın Önemi:

- a) Fransa ile aramızdaki savaş sona ermiştir.
- b) Fransa ilk kez TBMM'yi ve Misak-ı Milli'yi kabul eden İtilaf Devleti olmuştur.
- c) Güney Cephesi'ndeki kuvvetler Batı Cephesi'ne kaydırılmıştır.

UYARI: Güney Cephesi'nde İtalyanlara karşı ciddi bir cephe açılmamıştır. Bunun sebebi; Batı Anadolu ve İzmir çevresinin Yunanlılara verilmesiyle İtalya'nın İtilaf Devletleri ile arasının bozulmasıdır.

3) Batı Cephesi

Özellikleri:

- Düzenli birliklerin mücadele ettiği cephedir.
- Yunanlılara karşı mücadele edilmiştir.
- Bu cephedeki muharebeler ve alınan sonuçlar Kurtuluş Savaşı'nın bitişini belirlemiştir.

Batı Cephesi Muharebeleri

- I. ve II. İnönü Muharebeleri (+) —→ savunma
- Kütahya – Eskişehir Savaşları —→ çekilme
- Sakarya Meydan Muharebesi —→ son savunma
- Büyük Taarruz —→ saldırı

a) I. İnönü Muharebesi (6 – 10 Ocak 1921)

TBMM / Yunanlılar

(+)   (-)

Sebep: Ankara'yı ele geçirerek Milli Mücadele'yi sona erdirmek.

Savaşın Önemi ve Sonuçları:

- Düzenli orduların Batı Cephesi'nde ilk galibiyetidir.
- TBMM ve düzenli ordulara olan güven artmıştır.
- Düzenli ordulara katılımı arttırmıştır.
- 12 Mart 1921'de İstiklal Marşı kabul edildi.
- 16 Mart 1921'de Moskova Antlaşması imzalandı. (TBMM / Sovyet Rusya)
- Londra Konferansı toplandı.
- Türk / Afgan Dostluk Antlaşması imzalandı.

Londra Konferansı (21 Şubat – 12 Mart 1921)

Amaç: Sevr'i yumuşatarak TBMM'ye kabul ettirmek.

Katılanlar: İtilaf Devletleri / İstanbul Hükümeti + TBMM temsilcileri

UYARI: TBMM temsilcileri ve İstanbul Hükümeti konferansa bir arada çağrıldı.

SebeP: Aralarında çıkacak anlaşmazlıklardan İtilaf Devletleri'nin faydalanmak istemesi.

TBMM'nin Konferansa Katılma Nedenleri:

- Türklerin barış yanlısı olduğunu göstermek,
- Misak-ı Milli'yi tüm dünyaya duyurmak,
- TBMM'nin hukuken tanınmasını sağlamak,

Konferansa TBMM'yi temsilen Bekir Sami Bey katıldı.

Sonuç: Sevr Antlaşması gündeme geldiği için herhangi bir sonuç çıkmadı.

UYARI: Bekir Sami Bey İtilaf Devletleri ile ikili antlaşmalar yapmış; ancak bu antlaşmalar devletlerin eşitliği ilkesine uygun olmadığı için, tam bağımsızlığa aykırı görülmüş ve TBMM tarafından onaylanmamıştır.

Konferansın Önemi

- a) İtilaf Devletleri TBMM'nin hukuki varlığını kabul ettiler.
- b) Misak-ı Milli dünyaya tanıtıldı.
- c) Yunanistan tekrar saldırıya geçti.

Moskova Antlaşması (16 Mart 1921)

Taraflar: TBMM / Sovyet Rusya

Nedeni: Batı sömürgeciliğinin iki ülkenin ortak düşmanı olması.

Maddeleri:

- Taraflardan birinin tanımadığı antlaşmayı diğer ülke de tanımayacak.

Yorum: Sovyet Rusya, Sevr'i tanımayan ilk batılı devlet oldu.

- Uluslararası alanda birlikte hareket etme kararı alınmıştır.
- Sovyet Rusya Misak-ı Milli'yi tanıyacak.

- Osmanlı Devleti ile Çarlık Rusyası arasındaki tüm antlaşmalar geçersiz sayılacaktır.

Yorum: Bu madde Sovyet Rusya'nın kapitülasyonlardan vazgeçtiğini göstermektedir.

- İki devlet askeri, ekonomik ve kültürel alanlarda işbirliği yapacak.
- Sovyet Rusya, TBMM ile Ermenistan ve Gürcistan arasında imzalanan antlaşmaya göre belirlenen sınırı, Batum'un Gürcistan'a verilmesi şartıyla tanıyacak.

II. İnönü Muharebesi (23 Mart – 1 Nisan 1921)

Yunanlıların Amacı:

- Ankara'yı ele geçirip Milli Mücadele'ye son vermek,
- Sevr'i TBMM'ye kabul ettirmek.

(+) TBMM / Yunanlılar (-)

Sonuç:

- TBMM'ye olan güven artmıştır.
- İtalyanlar Anadolu'dan çekilmişlerdir. (İlk çekilen İtilaf Devletidir.)

Kütahya – Eskişehir Savaşları (10 – 24 Temmuz 1921)

Yunanlıların Amacı:

- Türk ordusunu güçlenmeden ortadan kaldırmak,
- TBMM'yi dağıtarak kesin sonuca ulaşmak,
- Sevr'i TBMM'ye kabul ettirmek.

Gelişim: Yunanlılar; Afyon, Kütahya ve Eskişehir'i ele geçirdi.

Sonuç: Türk ordusu daha fazla kayıp vermemek amacıyla Sakarya Irmağı'nın doğusuna çekildi.

TBMM'de iki önemli konu görüşüldü:

- a) Merkezin Kayseri'ye taşınması
- b) Mustafa Kemal için Başkomutanlık Kanunu

Bunun üzerine;

- Merkezin Kayseri'ye taşınması görüşü reddedildi.
- 5 Ağustos 1921'de Başkomutanlık yasası çıktı. (3 ay süre ile) Böylece; bu kanun ile Mustafa Kemal Paşa TBMM'nin yetkilerini kullanabilecektir.

Tekalif-i Milliye Emirleri (Milli Yüklümlülükler) (7 – 8 Ağustos 1921)

Mustafa Kemal Paşa'nın Türk ordusunu güçlendirmek amacıyla halktan yiyecek, yiyecek, silah, cephane yardımı istemesidir. Buna göre;

- Her ilçede bir Tekalif-i Milliye Komisyonu kurulacak.
- Her ev bir çift çorap, çarık ve çamaşır hazırlayıp komisyona teslim edecek.
- Demirci, marangoz, dökümcü ustaları ordunun emrine girecek.

UYARI: Kurulan Tekalif-i Milliye Komisyonları, vatandaşların bağışlarını kaydetmişlerdir. Bundaki amaç; bu bağışların kurtuluşun sağlanmasından sonra devlet tarafından geri ödenmesidir.

Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos – 13 Eylül 1921)

TBMM / Yunanlılar

(+) (-)

Yunanlıların Amacı: Ankara'yı ele geçirmek.

- Mustafa Kemal “**Hattı müdafaa yoktur, Sath-ı müdafaa vardır. Bu sath bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı kanla sulanmadıkça terk olunamaz...**” sözüyle topyekûn savunma yapılmasını planlamıştır.
- Sakarya Meydan Muharebesi, Türk ordularının **son savunma savaşıdır**.
- Sakarya Irmağı'nın doğusu düşman ordusundan temizlendi.

Savaşın Önemi ve Sonuçları:

- Mustafa Kemal'e olan güven artmıştır.
- 9 Eylül 1921'de Mustafa Kemal'e TBMM tarafından “**Gazilik ve Mareşallik**” unvanı verilmiştir.
- Türk ordularının II. Viyana Kuşatması'ndan beri geri çekilişi sona ermiştir.
- Yunan ordusunun taarruz gücü kırıldı.
- Savaş meydanındaki başarılar, diplomatik gelişmeleri de beraberinde getirdi.
- Kafkas Cumhuriyetleri (Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan) ile 13 Ekim 1921'de **Kars Antlaşması** imzalandı. (Bugünkü Doğu sınırları belirlendi.)
- Fransa ile **Ankara Antlaşması** imzalandı. (20 Ekim 1921)

Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Savaşı

NOT: Sakarya Meydan Savaşı'ndan önce TBMM tarafından 3 aylık geçici süre ile Mustafa Kemal'e verilen başkomutanlık yetkisi 20 Temmuz 1922'de süresiz verildi.

- Mustafa Kemal Paşa Taarruz için hazırlıklara girişti. Güney ve doğudaki birlikler batıya kaydırıldı.
- 26 Ağustos'ta; Büyük Taarruz başladı.
- 27 Ağustos'ta; üstünlük Türk ordusuna geçti.
- 30 Ağustos'ta; Yunan ordusu Dumlupınar'da kuşatıldı.

UYARI: Mustafa Kemal Paşa orduyu bizzat yönettiği için bu muharebeye Başkomutanlık Savaşı denir.

Türk ordusu;

- 6 Eylül'de Balıkesir'e,
- 9 Eylül'de İzmir'e girdi.
- 18 Eylül 1922 'de Batı Anadolu, Yunan işgalinden kurtarıldı.
- Kurtuluş Savaşı'nın başarıya ulaşması ve Anadolu'nun işgalden kurtulması ile silahlı mücadele dönemi bitmiş, diplomatik mücadele dönemi başlamıştır. İtilaf Devletleri'nin teklifi sonucunda; Mudanya Ateşkes Antlaşması yapılmıştır.

Mudanya Ateşkes Antlaşması (11 Ekim 1922)

Ateşkese Zemin Hazırlayan Gelişmeler

- Yunan Ordusunun kesin yenilgiye uğraması,
- Fransa ve İtalya'nın, İngiltere'yi yalnız bırakması,
- Mustafa Kemal'in barışçı siyaseti ve diplomatik girişimleri sonucu, Sovyet Rusya'nın Boğazların güvenliği için Türkiye'nin yanında olduğunu açıklaması.

Taraflar: TBMM (Temsilci: İsmet Paşa) / İngiltere + Fransa + İtalya

Maddeleri:

I) Türk ve Yunan birlikleri arasındaki savaş sona erdirilecektir.

Yorum: Kurtuluş Savaşı'nın silahlı mücadeleye yönü bitmiştir.

2) Yunan birlikleri 15 gün içinde Meriç Nehri'nin doğusunu boşaltacaklar.

Yorum: Doğu Trakya, diplomatik ilişkiler ile geri alınmıştır.

3) Doğu Trakya TBMM'nin jandarma birliklerine teslim edilecektir.

Yorum: Bölgenin güvenliği TBMM'ye bırakılmıştır.

4) Boğazlar ve İstanbul'un yönetimi TBMM'ye bırakılacak; ancak barış antlaşması yapılincaya kadar İtilaf Devletleri İstanbul'da kalacaklardır.

Yorum: Osmanlı Devleti'nin hukuken varlığı sona ermiştir.

5) Barış antlaşması imzalanıncaya kadar Türk ordusu Çanakkale ve Kocaeli Yarımadası'nda belirlenen yeri geçmeyecektir.

Yorum: Türk ve İngiliz kuvvetleri arasında çıkabilecek bir çatışma önlenmek istenmiştir.

Uyarı: Savaşlar Yunanlılarla yapılmasına rağmen; antlaşma İngilizlerle yapılmıştır. Bu durum Yunanlılara İngiltere'nin destek verdiğini kanıtlamaktadır.

Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın Önemi

- Yeni kurulan Türk Devleti uluslararası alanda yenik devlet değil, eşit devlet statüsü kazanmıştır.
- Türk Devleti'nin varlığı tanınmıştır.
- Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasıyla Mondros'un hükmü kalkmıştır.

ÖRNEK

Kurtuluş Savaşı'nın, zamanla Batı Cephesi'nde bir Türk – Yunan Savaşına dönüşmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu savunulabilir?

- A) Diğer cephelerin kapatılmasıyla tüm kuvvetlerin Batı'da toplanmasının
- B) Rusya'nın Osmanlı Devleti'ne yönelik gizli paylaşım anlaşmalarını açıklamasının
- C) Batı bölgesinde bazı kuvayı milliye yanlılarının TBMM'ye karşı ayaklanmasının
- D) İşgal bölgelerinde azınlıkların yeni devlet kurmak istemesinin
- E) Yunanistan'la Birinci Dünya Savaşı'nda fiilen mücadele edilmemesinin

2012 YGS

ÖRNEK

Temmuz 1921’de düzenlenmesi planlanan Eğitim Kongresi’nin, Eskişehir – Kütahya Savaşlarının şiddetlenmesi nedeniyle ertelenmesi önerisi üzerine Mustafa Kemal “Hayır ertelemeyin... Cahillikle, ilkellikle savaş, düşmanla savaştan daha az önemli değildir.” demiştir. Mustafa Kemal’in savaş ortamında söylediği bu sözün, aşağıdakilerden hangisine bir kanıt olduğu savunulabilir?

- A) Mustafa Kemal’in komutan olarak başarısına
- B) Uluslararası ilişkilerde barışın ilke edinildiğine
- C) Ülkedeki etkinliklerin tamamen savaşların durumuna göre belirlendiğine
- D) Mustafa Kemal’in eğitim ve öğretime verdiği önemin büyüklüğüne
- E) Ülke savunmasında ekonomik koşulların önemine

2012 YGS

ÖRNEK

Milli Mücadele Dönemi'nde bir İngiliz tarihçinin "Yenilmiş, parçalanmış bir ulusun, bu harabe içinden ayağa kalkması ve dünyanın en büyük ulusları ile tam eşit şartlar içinde karşı karşıya gelmesi ve Büyük Savaş'ın bu galiplerini dize getirerek her istediğini kabul ettirmesi şaşılacak şeydir." diyerek tanımladığı antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gümrü
- B) Lozan
- C) Moskova
- D) Ankara
- E) Kars

2012 YGS

ÖRNEK

Sakarya Savaşı kazanılmasına karşın Yunan ordusunu kesin yenilgiye uğratan Başkomutan Meydan Savaşı'nın yaklaşık bir yıl sonra yapılmasına aşağıdakilerden hangisinin neden olduğu savunulabilir?

- A) İtalyanların birliklerini Anadolu'dan çekmeye başlaması
- B) Doğu Cephesi'nde fiili mücadelenin sona ermesinin beklenmesi
- C) Ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için Telalif-i Milliye Emirlerinin çıkarılması
- D) Türk ordusunun eksiklerinin tamamlanması
- E) Ayaklanan Çerkez Ethem birliklerinin dağıtılması

2011 YGS

ÖRNEK

Kurtuluş Savaşı'nda,

- Sovyet Rusya'nın, Anlaşma Devletlerinin Anadolu'dan yapabilecekleri saldırıya engel olmak için TBMM Hükümetini tanınması ve desteklemesi,
- Fransa ile Almanya arasında sorun olan Ren Bölgesi konusunda, Almanya'ya yakınlık gösteren İngiltere üzerinde etki yaratmak amacıyla, Fransa'nın TBMM Hükümetiyle ateşkes imzalaması.

gelişmelerinin aşağıdakilerden hangisinin göstergesi olduğu savunulabilir?

- A) Anlaşma Devletlerinin birlikte hareket ettiğinin
- B) Aynı rejimde olan devletlerin birbiriyle ilişki içinde olduklarının
- C) Devlet çıkarlarının ülke politikalarına yön verdiğinin
- D) Güçlü devletlerin, güçsüz devletleri sömürdüğünün
- E) TBMM Hükümetini tüm komşu devletlerin desteklediğinin

2009 ÖSS

ÖRNEK

Sovyet Rusya'nın Kurtuluş Savaşı'nda Türk milli mücadelesini desteklemesinde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenemez?

- A) TBMM'nin halkçılığı temel alması
- B) Sovyet Rusya'nın, Boğazların Anlaşma Devletlerinin eline geçmesinden endişe duyması
- C) Sovyet Rusya'nın kendi rejimini pekiştirmek istemesi
- D) Anlaşma Devletlerinin TBMM Hükümetini Londra Konferansı'na çağırması
- E) İngilizlerin desteğiyle Kafkaslarda, Kafkas Cumhuriyetlerinin kurulması

2007 ÖSS

ÖRNEK

Birinci İnönü Savaşı'nın kazanılmasından sonra, Anlaşma Devletlerinin Londra Konferansı'nı düzenlemesinin aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesi olduğu savunulabilir?

- A) TBMM Hükümeti'yle Ermenilerin barış yapmasını engellemek istediklerinin
- B) TBMM'nin güçlenmesinden endişe duyduklarının
- C) TBMM Hükümeti'yle İstanbul Hükümeti'ni uzaklaştırmak istediklerinin
- D) TBMM'yi tanıma konusunda aralarında görüş ayrılığı olduğunun
- E) Misak-ı Milli'yi tanıdıklarının

2006 ÖSS

ÖRNEK

Kurtuluş Savaşı'nda milis güçlerin sayıca artmasının,

- I. İşbirliği ve güç birliği sağlanması
- II. TBMM Hükümeti'nin etkinliğinin yaygınlaşması
- III. Kadınların cephede ve cephe gerisinde etkin olması

konularının hangilerinde sorun yarattığı savunulabilir?

- A) Yalnız II   B) Yalnız III   C) I ve II   D) II ve III   E) I, II ve III

2005 ÖSS

ÖRNEK

Sovyet Rusya, Kurtuluş Savaşı'nda Afganistan ve Kafkas Cumhuriyetleri ile Türkiye arasında paktlar oluşturma yönünde girişimlerde bulunmuştur. Bu girişimler sonucunda bazı antlaşmalar imzalanmıştır. Sovyet Rusya'nın bu tutumu, aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesidir?

- A) Uluslararası ilişkilerde etkili olmak istediğinin
- B) Rus halkının tam desteğini aldığıının
- C) Türkiye'yi tanıyan devlet sayısını sınırlamaya çalıştığıının
- D) Müslüman ülkeler üzerinde nüfusun azaldığıının
- E) Anlaşma Devletleri ile yakınlaşmak istediğinin

2002 ÖSS

ÖRNEK

Kurtuluş Savaşı'nda Mustafa Kemal, orduyu savaşa hazırlamak ve ulusun savaşa katılmasını sağlamak amacıyla, Meclis'in verdiği yetkiye dayanarak "Tekalif-i Milliye Buyrukları" yayımlamıştır. Bu buyruklar,

- I. Sıkıyönetim
- II. Gerilla savaşı
- III. Topyekün seferberlik

hallerinden hangilerinin başlatıldığını gösterir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) I ve II   D) I ve III   E) II ve III

2001 ÖSS

ÖRNEK

Sovyet Rusya, Kurtuluş Savaşı sırasında TBMM Hükümetine sağladığı askerî ve ekonomik yardımlarla Millî Mücadele'ye destek vermiştir.

Aşağıdakilerden hangisinin, Sovyet Rusya'nın bu politikasının nedenlerinden biri olduğu savunulamaz?

- A) Anlaşma Devletlerinin Sovyet Rusya ile Türkiye'nin ortak düşmanı olmaları
- B) Türk ve Rus halkları arasında tarihten gelen dostluk bağları
- C) Türkiye'ye sosyalist rejim ihraç etme düşüncesi
- D) Sovyet Rusya'nın uluslararası alandaki yalnızlığı
- E) Anlaşma Devletlerinin Boğazları kontrol etmesini önleme isteği

YGS 2013